

HELDER & RICHTINGGEVEND

AANDACHTSPUNTEN VOOR PROVINCIAAL COALITIEPROGRAMMA 2019-2023

27-03-2019

We zitten in Brabant met veel mensen, veel bedrijvigheid en té veel dieren op een relatief klein gebied. Dat vraagt nu om regels. Maar tegelijkertijd vraagt dit om een richtinggevende visie naar de toekomst. Met daarbij een koersplan hoe we daar denken te komen. Want het kan zo niet doorgaan. De urgentie is te groot. Daarom: biedt als provincie helderheid over een nieuw perspectief. En zorg dat de regels van nu ook uitlijnen naar die toekomst. Dat biedt boeren, burgers en beleidsmakers in het veld houvast en duidelijkheid. Die hebben we nodig om samen te werken aan een Beter Brabant.

1 Van zorg naar borg

Maak van gezondheids**borg** hét richtinggevend uitgangspunt bij al het ruimtelijk beleid. Dat betekent dat in de beleidsmatige aanpak rond beheer en handhaving en bij het vergunnen van bedrijfsmatige activiteiten,

- de maatstaf niet langer is dat er pas zorg-maatregelen genomen worden als aantoonbaar negatieve gezondheidseffecten zijn opgetreden of zullen optreden, maar
- het normaal wordt dat uit voorzorg-onderzoek gebleken is dat géén negatieve gezondheidseffecten zullen optreden, waarbij ook rekening gehouden is met cumulatieve werking en slordige praktijken.

Bij de goedkeuring voor de brede toepassing van nieuwe innovatieve technieken geldt vanuit dit perspectief dat een ontwerp “safe by design”¹ moet zijn, veilig aan de voorkant: dit houdt in dat materialen, producten, processen zodanig ontworpen zijn dat zij in hun hele levenscyclus slechts verwaarloosbare gezondheidsrisico's met zich mee brengen. Nieuwe technieken dienen de gezondheid op voorhand te borgen en dumbbo-proof te zijn.

2 Helderheid in transitiebeleid

Met het oog op een realistisch transitiebeleid voor de beoogde ontwikkeling van de Brabantse veestapel pleiten wij voor een heldere fundamentele grondslag die in de gemeenten van onze provincie zowel beleidsmakers, burgers als boeren een duidelijk kader biedt. Dat betekent dat de provincie komt tot een heldere omschrijving, c.q. juridische definiëring en inhoudelijke afbakening van beleidsdoelstellingen als circulaire landbouw, grondgebonden landbouw en natuurinclusieve landbouw. Hiermee wordt inflatie en devaluatie van dergelijke begrippen, zoals we eerder gezien hebben bij het begrip ‘duurzaam’, voorkomen. In dit kader is het ook van belang om het gezinsbedrijf en ook de ‘bodemloze’ industriële veehouderij helder te typeren en te definiëren.

¹ Zie de Kamerbrief IENW/BSK-2018/104754: Beleidsaanpak milieurisico's en omgevingsveiligheid op weg naar een schone, gezonde en veilige leefomgeving.

3 Quoting, spreiding en situering

In het kader van het transitiebeleid dat leidt naar een veehouderij die past bij Brabant, hoort kwantitatief en kwalitatief ruimtelijk beleid. Wij pleiten ervoor dat daarbij allereerst op het niveau van de provincie een verkenning verricht wordt naar de op termijn gewenste omvang van onze veestapel. Daarbij komen fundamentele vragen aan de orde als:

- hoe groot dient de veestapel minimaal te zijn om de Brabanders en een proportioneel deel van de Randstad van dierlijke producten te voorzien?
- hoe groot kan de Brabantse veestapel maximaal zijn bij een circulaire veehouderij vanuit het oogpunt van thans beschikbare gronden, de verbruiksruimte aan fosfaat- / stikstof-emissies en de thans beschikbare afvalstromen die in de veehouderij opgevaardeerd kunnen worden tot voedsel?

De uitkomst van een dergelijke verkenning zou omgezet dienen te worden in een streefbeeld met een stappenplan. Daarnaast dient onderzocht te worden waar deze veestapel, gezien de kwaliteit van de beschikbare gronden, het aanbod van afvalstromen en de logistieke aspecten rondom voedselvoorziening het best gelokaliseerd kan worden. Dit vraagt om een provinciaal plan van spreiding en situering waarin aangegeven wordt waar welke hoeveelheid ruimte is voor:

- circulaire bedrijfsvoering
- natuurinclusieve bedrijfsvoering
- industriële bedrijfsvoering

waarbij wij ervan uitgaan dat deze laatste vorm van veehouderij, bij voorkeur gesitueerd wordt op industrieterreinen op veilige afstand van omwonenden en dicht bij logistieke knooppunten rond aan- en afvoer van grondstoffen en (tussen) producten

4. Krimp van de veestapel: afdammen zijwaartse sluiproutes

Wij streven, in het verlengde van het provinciale beleid in de vorige bestuursperiode, naar een verdere krimp van de veestapel in Brabant. Met de staldering heeft de provincie een rem gezet op de groei en toenemende concentratie van onze veestapel. Maar veel ondernemers kiezen bij uitbreiding van hun bedrijf voor de sluiproute van 'zijwaartse' economische uitbreiding, waardoor deze groei niet onder de Verordening Ruimte valt en hierbij bovendien de eis ook niet geldt dat de Best Beschikbare Technieken moeten worden toegepast. Wij pleiten er voor ook economische uitbreiding en eventuele andere schijnconstructies in de VR ook onder te brengen bij begrip "uitbreiding" en daarmee deze 'sluiproute', waarmee nieuw beleid omzeild wordt, te blokkeren.

5. Stank, ammoniak en fijnstof

Wij zijn voorstander van de aanscherping van de normen voor stank, ammoniak en fijnstof, waarbij wij willen pleiten voor invoering van het principe: hoe hoger de veedruk² in een omgeving, des te strenger de eisen. Tegelijk vragen wij om een regeling om de nu vrijblijvende reductie van emissies te bevorderen, waarbij wij pleiten voor methoden en of technieken die de emissies bij de bron aanpakken en die evengoed toegepast kunnen worden in bestaande als in nieuwe stallen.

Op het aspect van emissies naar lucht, stank, fijnstof en daarop meeliftende micro-organismen, die in concentratiegebieden forse gezondheidsrisico's met zich mee brengen, zijn wij voorstander van de invoering van een EPK (emissie-APK) voor stallen waarbij de feitelijke emissies gemeten worden en een twee sporen-beleid ontwikkeld wordt om de situatie weer op orde te krijgen:

- waarschuwing en intrekken van de vergunning bij blijvend tekortschieten,
- ontwikkeling van een stimulerend reparatieprogramma om in bestaande bedrijven de emissies te reduceren.

² Met veedruk wordt bedoeld de combinatie van de hoeveelheid dieren en de nabijheid van kwetsbare objecten in de omgeving daarvan: bij een toenemende concentratie in een gebied neemt de veedruk toe.

Om de ontwikkeling van nieuwe bij-de-bron-toepassingen voor bestaande en nieuwe stallen te stimuleren pleiten wij ervoor dat de provincie een wedstrijd uitschrijft voor ingenieursbureaus en studenten met het oog op het genereren van nieuwe emissiebeperkende toepassingen.

6 Mestbewerking en verwerking

Een duurzaam en deugdelijk procedé voor mestverwerking moet nog uitgevonden worden. Voor de huidige praktijken krijg je zowel ecologisch als economisch en sociaal de handen niet op elkaar. Van mestverwaarding, zoals beoogd in het sprookje van het bruine goud, kan geen sprake zijn, omdat er geen fatsoenlijk verdienmodel onder ligt. Nu de ons omringende landen de een na de ander hun grenzen sluiten voor de exportproducten van onze met veel subsidie verwerkte mest, is het idee van mestverwaarding tot een fata morgana verworpen.

Het inzetten op kunstmestvervangers uit bewerking van dierlijke mest is ecologisch niet wenselijk en economisch niet rendabel. De totale hoeveelheid te produceren kunstmest blijft gelijk. Immers de stikstof wordt hier met veel energieverbruik uit de mest gehaald om deze te benutten als kunstmestvervanger. De (buitenlandse) ontvanger van het resterende deel moet echter het tekort aan stikstof in deze bewerkte mest opnieuw compenseren met stikstofkunstmest. En de productie daarvan vreet ook weer energie.

Vanuit het beoogd toekomstperspectief van een circulaire landbouw is inzetten op mestverwerking een averechtse ontwikkeling. We willen op het platteland geen nieuwe mestverwerking toestaan als integraal onderdeel van de bedrijfsvoering van de (industriële) veehouderij, omdat dit haaks staat op de principes van circulaire veehouderij, die naast natuurinclusieve veehouderij, de voorkeur heeft op het Brabantse platteland.

Op dit moment van maatschappelijke discussie rond mestbewerking kan het in ieder geval niet zo zijn, dat de daaraan gestelde eisen qua locatie en randvoorwaarden versoepeld worden. Zij dienen juist verscherpt te worden om de omgeving te beschermen.

7 Veldoverleg

Met het zicht op de invoering van de nieuwe omgevingswet en vanwege de algemeen erkende noodzaak van betrokkenheid van burgers bij het debat over de transitie van de veehouderij, maar ook bij de beoogde maatregelen rond energietransitie en klimaatadaptatie is het van belang te investeren in een structurele overleg-relatie tussen provinciale overheid, de burgers en andere betrokken partijen.

In de afgelopen bestuursperiode hebben diverse vormen van participatie van burgers en andere betrokkenen de revue gepasseerd, zoals de Mestdialogen, de Omgevingsvisie en recent de Voedsel-1000. Wij hebben eerder aandacht gevraagd voor de problematiek die wij signaleren in dit ad hoc en at random bijeenkomen van burgers uit het veld.³ In het verlengde daarvan willen wij pleiten voor instellen van:

- een structureel veldoverleg waarin burgers en andere betrokkenen partijen,
- aan de voorkant in dialoog betrokken worden bij beleidsontwikkeling op voor hen relevante terreinen,
- waarbij deze burgers vooraf toegerust worden met adequate kennis, en
- een beroep kunnen doen op begeleiding door coaches uit eigen gelederen.

Het spreekt voor zich dat wij vraagtekens bij punten uit dit ‘verlanglijstje voor nieuw beleid’ waar nodig willen komen verhelderen en dat u op ons kunt rekenen bij de realisatie ervan.

³ Zie onze nota “Echternach voor gevorderden”, op 12-2-2019 gericht aan Gedeputeerde Staten, in behandeling met kenmerk 62518228.